

Catalunya Artística

ANY II.—BARCELONA, 8 AGOST 1901.

GENT NOTABLE DE CATALUNYA

Núm. 61.

15 céntims.

A. AVELINA CARRERA

Gent notable de Catalunya.

A. AVELINA CARRERA.

Entre las donas catalanas que dintre l'hermós desenrotllo del art del cant, fan honor á la nostra terra, ocupa un dels llocs preferents l'Avelina Carrera.

La notable artista d'òpera, en unió de las primeras celebritats del món musical, ha trepitjat els millors escenaris d'Europa y d'América, conquistant sempre l'atenció de tots els públichs y l'unanim elogi de la premsa de tots els païssos.

Dels teatros hont ha cantat, citarem els de més categoria: el nostre Liceu; el Real, de Madrid; el San Carlo Real, de Lisboa; el San João, de Oporto; l'Imperial, de Moscou; el Comunale, de Trieste; la Opera, de Buenos Ayres; el Politeama Genovese, de Génova; l'Argentino, de Roma; la Scala y el Dalverme, de Milán; el Politeama, de Palerm; el Pugliano, de Florencia; el Reggio, de Turin; el San Carlo, de Nápoli; y actualment està escripturada pera cantar durant la vinenta temporada d'hivern en els teatros d'Alexandria y el Cairo, d'Egipte.

El seu repertori es extensíssim, puig que hi figuren desde las óperas de la antigua escola á las més modernes.

L'Associació de coros d'en Clavé, ha tornat de una de las sevas acostumadas excursions.

No hi há dupte qu'aquestas passejadas, poden reportar bons fruyts, tant pe'ls coristas, que, veyent novas terras, s'aixamplan el cervell, com per la sement de germanor que sembran en las comarcas que visitan. Res tan bonich com el fer servir l'Art per estrenyer els llassos qu'uneixen als pobles: però...

En la manera com se duhen á cap aquestas excursions hi há un *peró* y tan gros, que no deixa assahonar els bons fruyts que d'ellas podrian esperar-se.

En totas las recepcions, en tots els actes públichs, en que algú ha pres la paraula en nom dels coristas, han sortit á rel·luir tots els llocs comuns del patriotisme llampant, buyt per dintre, com eran buydas de ideas las frases res-

calfadas, d'aquella oratoria de quincalleria, que se portaven estudiada desde Barcelona.

Cualsevolga que'ls hagués sentit á n'aquells bons senyors qu'han discorsejat, com si parlessin en nom de nostra terra; en comptes de catalans aixuts de paraula, pensant més que no enrahonant, pesant las paraulas avans de dir-las y no dihent més que las necessarias, els hauria presos per fills d'aquell beneyt terror d'Andalucía, en que'l sol es tan calent, qu'ompla de fum el cap dels que hi neixen.

¡Quina manera d'inflar bombollas de savó y fer-las rel·luir á totas las llums, per enlluernar á n'els curts de vista que confonen una cerilla de cuarto ab el sol!

¡Y quina pena feya llegir aquells discursos farsits d'un espanyolisme de *Marcha de Cádiz*, impropis de gent seria y que tenia la pretensió de representar á una part del poble català! Y lo més trist del cas, es que fins un cego podia véuer qu'allò no era sentit, qu'era fals, de *boquilla* no més, dit tan sols pera fer esclatar l'aplauso.

¿Es aixis com voléu fer estimar y respectar el nom de Catalunya? Llepar la mà del amo, perquè no'ls estobi, ho fan els gossos: no els pobles que tenen conciencia de la seva dignitat y la seva forsa.

Si haguessiu parlat seriament de lo qu'es y de lo que vol Catalunya; si haguessiu dit que no odia á Espanya, però qu'aborreix al actual estat espanyol, perquè representa á la llopada de polítichs que se'ns menjan vius; si haguessiu fet present que Catalunya no sent aquest egoisme que li tiran en cara sos enemichs, dihent que ho vol tot per ella, mal que las demás regions morin de fam; si haguessiu cridat en veu alta que lo que vol Catalunya, es llibertat per ella y per tothom; á més d'assaborir la satisfacció d'haver dit la vritat, fent un bon servey á la terra que us ha vist néixer y á n'els que vos escoltavan, hauriau més ben guanyat l'apreci dels homes sincers, que's presentan tal com son y que no volen que ningú's disfressi ab ideas y sentiments enmatllats.

Vosaltres no heu volgut ferho aixis: us heu estimat més guarnirvos ab coloraynas de *guardarropia*, que no pas ensenyar pe'l món la vostra vestidura, més ó menos bona, però ben vostra al menos; heu volgut disfressarvos per donar gust á n'els que anavau á visitar, y ni aquells us han pogut pendre en serio, perquè s'han de haver adonat per forsa de que no erau lo que demostravau, ni'ls d'aquí us poden saber grat de las vostras manifestacions, perquè en comptes d'afirmar y fer conèixer las aspiracions de Catalunya, las heu negadas rodonament.

Y tot ¿per qué? ¿Tal volta us afiguréu que de aquesta manera pot lograse que las demás regions d'Espanya, ensibornadas pe'ls que més interés tenen en fervors viurer dividits, deixin de mirarnos de reüll? Si aixó pensavau us heu enganyat: parlant clar, diguent tot lo que pensan y volen, es com els homes s'entenen; no anant ab traydoria y amagant els seus sentiments.

La vostra tasca no era sembrar odis, sinó amor, es cert; però haviau de fervos estimar y fer qu'estimessin á Catalunya, presentanvos tal com sou, fent veure la bondat y la justícia de las nostras reivindicacions; afirmant la personalitat de Catalunya y'l seu dret á viurer al costat de las demés regions, no assota ni per sobre d'ellas.

D'aquesta manera hauriau continuat l'obra d'en Clavé, el vostre mestre, sense desnaturalitzar-la com feu ara. Per no sé quins motius, us han ensenyat á malehir del Catalanisme y vosaltres el malehiu, sense donarvos compte de que al ferho, us malehiu vosaltres mateixos y escarniu la memoria d'aquell sant home, que va arrencarvos de la taberna ab las sevas cançons, plenas del esprit de la terra.

Vosaltres, cuan cantéu las obras d'en Clavé, també'n feu de Catalanisme, perque afirméu l'art de Catalunya, y'l Catalanisme no es res més qu'aixó: l'afirmació de la personalitat catalana, en tots els ordres d'idees.

¿Si avuy tornés en Clavé, quin dupte hi há que fora catalanista? L'home que tan bé ha sapigut sentir la música de la nostra terra; l'home qu'es-pigolant en el jardí de las nostras cançons populars, n'ha sapigut tréurer aquets ramells qu'es diuen las *Flors de Maig*; *Els Pescadors*, *La Brema*; el poeta y músich que primer ha comprés y creat l'Art Catalá, també hauria sentit y defensat las demés manifestacions del nostre poble.

Del vostre Clavé, d'aquest artista que vosaltres veneréu y que tothóm estima, també se'n van riure'ls homes sensats del seu temps, com avuy se riuen del grapat de bojos que somian ab fer gran y forta á Catalunya. També varen ferne mofa d'en Clavé, y ja ho veyéu: la seva obra ha triomfat, de la mateixa manera que triomfarán, més tart ó aviat els altres, perque també la seva obra es sana y redemptora, com la del músich-poeta.

Si voléu continuarla aqueixa obra, no escoltéu als mals consellers que us xiulan á l'orella, fentvos fer humiliacions com la de disfressar la vostra manera de ésser, perque us fassin bona arribada allí hont anéu: escoltéu a'n el poble catalá; demanéu lo qu'ell demana; portéu per tot allí hont vos duguin els vostres passos, els seus ideals y ajudéu á escamparlos; perque si no ho feu aixís, Catalunya us rebutjará com á fills desagrahits.

Miréu lo qu'ara us ha pasat. A Valladolid y á Santander, tot han sigut moxaynas y festas, es cert: però heu tornat á Barcelona, y Barcelona no ha volgut anar á rebre á n'els que han renegat de las sevas aspiracions, á n'els qu'han oblidat els seus ideals, á n'els que l'han bescantada en altrás terras, y lo qu'hauria sigut tornada triomfal dels fills venint de proclamar y esbandir las virtuts y hermosura de la mare, s'ha convertit en la vinguda vergonyosa del noy capde-trons, que no troba enlloch brassos oberts pera rébrel.

JOSEPH PIULA.

El passeig d'eucaliptus.

Pe'l passeig d'eucaliptus, cada tarde
caminém de brasset,
á l'hora dolsament misteriosa
que'l sol se'n va á ponent.

Y ab un carinyo igual, sempre'ns saludan
els eucaliptus vells,
cantant una cansó que's filtra á l'ànima
ab dols reculliment.

Dels llabis de la hermosa vida meva
vaig rebre'l primer bes
pe'l passeig, una nit... Y els eucaliptus
digueren no sé qué...

Y avuy, qu'es ja ma esposa, passejantnos,
desfullém somnis bells,
ó parlém de l'ardenta mitjdiada,
ó de la nit que ve...

El passeig d'eucaliptus llarch y ombrívol
qué voltas l'anyorém!,
cuan se'ns endú del poble la primera
besada del hivern!

R. SURIÑACH SENTIES.

¡Pietat!

¡Dona ingrata!... tu que preferires las grandes al amor, tu que folla per la vanitat, t'entregares als brassos del vici... resplendent de riquezas; tu que aixís matares per sempre l'amor del cor meu... á tu ara't perdonó!... Per tu, á qui tantas voltas he malehit, demano als homes, pietat... si; ¡pietat! Avuy, cuan te veig, malmesas tas bellas pe'l vici y la miseria, tot mercadejant ton cos... sento tristesa!... Cuan al passar aprop teu, noto, que á tas paraulas contestan els homes que's diuen homes, ab l'insult, qu'es la sarcástica escupinada de la societat... sento mos ulls humitejats per las llágrimas... y ve á ma pensa el recort d'aquellas nits... serenas y tranquilas, cuan lluhian claras las estrellas, y s'aixecava magestuosa la lluna, esbandint per cel y terra sa llum quieta, al descubrir silenciosos pahissatjes, ahont sols regnavá l'amor. Y jo, embadalit per tas bellas, obcecat per tos ulls de blau transparent, com l'aygua que dorm en el llach, febrosench al amanyagar entre mos dits ta flonja cabellera, corprés pe'l suau panteig de ton pit, y extasiat per l'alé, després de tas paraulas, no veyá que ton cor era de pedra!... Cuan en el silenci de la nit recordo ma desdixta, tot gaudintme en mon torment... penso lo que has de sofrir, cuan repassas la teva historia, historia negra, com el cel en nit de tempesta! ¡Cóm has de patir, dona desdixada!... sola... despreciada de tothóm... ¡Cóm se deu despertar ton ànima, al esmentar el temps passat, al recordarte de ta mare, aquella pobra viuda que't tingué de criar, entre pe-

nas y caricias, ¡pobra dona! vellela l'abandonares. ¡Quin torment per tu, al recordar que mori malehinte!... ¡Cóm deu bategar ton cor, al sentir en ton rostre l'escalf de mon primer bes, esclatat en mitj del silenci d'una d'aquellas nits tranquilas! ¡Quina tristesa en ton cor, al comparar aquellas nits ab las d'avuy!... ¡Ab els ulls plens de llágrimas, ja las deus véurer ara las grandesas somniadas... aquells salons, iluminats per mils de llums, alimentats pe'l vici!... ¡Quin torment el teu al pensar en lo qu'eras y en lo qu'ets ara!... Deu ésser tan gran, qu'en-

dintsantse fins á l'ànima, ab ell te deus gaudir. Al véuret de tothóm despreciada, y qu'en lloch de planyer ta desgracia la castigan, ¡cóm deu plorar ton cor, dona perduda!... Apretant ton cap entre tas mans, y aclucant els ulls, deus intentar somniar!... Mes la quietut de la soletat y la negror de ta vida han aixugat, per sempre, ton cor!... y jo, al véuret desperta del somni de grandesas, demano á la Humanitat que adora al Deu de la misericordia: Pietat... pietat per las... ánimas perdudas!

ENRICH RAFEL Y SURELL.

¡Caritat!

La nit era d'hivern. El fret glassava.
Una capa de neu per tot extesa...
El vent crú de llevant, batia'l rostre
y feya corbá'ls arbres.

En la terra

silenci, soletat...

Núvols cubrían

la volta del espay, avans blavenca,
y'l llindar de las casas no petxava
ningú... ¡Qu'era nit freda!
Mes no tothóm tenia la ventura
d'está á xoplug dintre un casal, que ab pena
com un aucell errant ó ánima ab cástich,
una tendra noyeta
molt més morta que viva de pó y gana
caminava en fangosa carretera,
de neu cobertas sas fordadas robas
y ab quatre drapots vells arropadeta.

Descalsa ¡ángel de Deu! plorosa y groga
anava al poble, caminant sens esma,
hont cercar qui amparés sa desventura,
hont minvessin sa fam y sa miseria.
Trista, abatuda, bo y sofrint las iras
y la crueltat del temps... Mes ni una queixa
l'ensavan els seus llabis blanchs com lliri...
¡La fam ja de aquell cos n'era mestressa!
Cercant la caritat de poble en poble
per sa mare malalta anava ab febre
morint d'angoixa, sens dalit la pobra
per' demanar, plorant, una moneda!...

Del niu cau mort l'aucell. La fredó'l glassa,
y al véurel la noyeta
una onada de plor als ulls li puja...
Pensa que com l'aucell pot morir ella
y als brassos de la Mort deixa á sa mare
qu'encara absos petons els plors li asseca.
Camina, y... ¡ala... ala!... Si descansa
reposa en algún tros de neu, y prega
perque'l bon Deu l'ajudi...

¡Que la salvi

á'n ella y á sa mare qu'es vellela!
Tot de cop, un burgit que va acostantse...
¡es la esperança qu'en son cor s'aferral
fixa la vista débil y apagada...
y en el fons de la llarga carretera

veu un cotxe tirat per tronch riquíssim
qu'envers ella rodola á tota pressa...
¡La esperança es real! Es gent que arriba,
serán magnats, y serán richs que l'ensen
un consol á'n el pobre... Serán ánimas
que se'n compadirán de la noyeta...
Es per' xó qu'ella exclama, l'infelissa:
—¡Gracias, Deu meu... Els pobres de tu esperan!—

¡Mes ay! com mals esprits els caballs passen
arrastrant el carruatge entre las pedras
y el fanch nevad.

Y la noyeta crida

suplicant al magnat que á dintre... resa
ó canta, ó pensa en balls, ó's mor de gelos,
ó calcula un negoci, ó va á una festa...
—¡Germá... Senyor... pietat!... ¡Misericordia!...
¡Pe'l cel, senyor, pe'l nom de Deu, salveume,
que aquí'm moro de fam... que'l fret me glassa,
recullume, senyor!... —

La veu potent

se sent de dintre, que ab orgull y rabia
mana al cotxero... —¡Estúpit, més depressa,
m'esperan al castell... ¿Qui es que's figura
que deturarme puch?... ¡Arrea... arreal!...
—¡Pietat, senyor!...

—¡Depressa!—á cridar torna

el viatjer enriquit, sens brot de pena...
Y'l cotxe rodolant per la neu blanca
s'allunya... ¡Ja no's veu! Y la noyeta
perduda la esperança resa y plora...
y un aucellet glassat cau mort á terra,
y'l fret se fa més viu...

¡La fam ab furia

el cos d'aquella víctima doblegal!

La nit se va fent llarga... llarga y trista;
com l'ossera d'un mort es seca y freda...
Els llops udolan... Un festí preparan
y un cos van descarnant en las tenebras.

En va la Caritat ha estat cridada
pe'ls tristos sentiments de la miseria.
Res hi ha pogut la veu de la desgracia,
y llágrimas de fel plora'l poeta!

J. AYNÉ RABELL.

NOY DE POBLE (Apunte inédit de M. Urgell.)

Manament obehit

Dugas donas bastant ben vestidas, s'acostan a la porta d'un convent de monjas: estiran un pom de llautó molt lluent, que penja ab un cordó blau; á dins, se sent un toch fort y ràpit d'una campana.

A la poca estona, la Germana portera obra. Entran las dugas donas y la monja torna a tancar desseguit.

—¿Qué se'ls hi oferia?—pregunta la portera, després d'haver fet els saludos corresponents.

—Pará'l favor de dir á la Mare Mercé que baixi?

—Qui li diré que la demana?

—Las sevas nevadas.

—¡Ah, ja las recordo! Fassin el favor d'entrar en aquesta sala, mentres jo vaig á passar avis.—

La monja, se'n aná per una porteta que donava á las habitacions interiors, y las donas entraren en un altre departament. Era un saló gran, en el que no hi havian més mobles que unas quatre dotzenas de cadiras tapadas totas ab unas fundas blancas, y arrambadas á la paret; una tauleta de centre, que de tan desproporcionada ab prou feynas se veyá. Tanta era la grandaria d'aquella sala, que cuan hi caminava algú ressonavan els passos y al parlar neixia un eco. La sala estava pintada d'un color blavós, no tenia més adorno que un gran cuadro del Sagrat Cor de Jesús colocat devant mateix de la porta d'entrar. Tot imposava respecte.

Un cop estigueren assegudas aquellas donas se miraren l'una á l'altra, no gosant trencar la

quietut que regnava. Després que hagueren mirat detingudament tot el saló, els ulls d'abduas se creuaren y la més jove s'atrevi á dir:

—¡Ay mamá, quina quietut... *Hasta* fa por!...

—Qué tarda á baixar!—feu la vella impacientantse.

—Si que tarda!—

Tornaren á quedar en silenci y la noya fic-sá'ls ulls en una de las finestras. Per entre'ls groixuts y cargolats ferros que formavan variats dibuixos, s'hi veyá una verdor que retornava l'ànima.

—Deu ser el jardí alló, eh?—digué la noya senyalant la finestra.

—Be ho sembla.

—¡Qu'es bonich, quina diferencia d'aquí dintre!...

La conversació fou interrompuda per un soroll de portas, fondo.

—Ara deu venir—digueren ellas á l'una.

A la poca estona va arribar la portera acompanyant á la Mare Mercé.

—Son aquí—digué la primera.

—Retiréus—afegí la segona, y s'adelantá cap allí hont se trobavan sas nevadas.

Aquestas, corregueren á rébrerla.

—Tia!

—Cuant temps sense venirme á véurer. ¡Dolentotas! Casi bé ja feya mitj any.

—Es tan lluny!...

Y anaren seguint parlant d'altras cosas, cuan de prompte la noya exclamá:

—¡Ay tia, que m'agradaria poguer veure'l jardí. Ha de ser més bonich!...

—Si, molt ho es!—respongué aquesta, y després d'haver reflexionat un moment digué, tot aixecantse:—Esperéus que ho aniré á demanar.

—No, no's molesti, tia...

—No, ja vinch.—

Al poch rato sortia tota contenta y acostantse á sas nevadas las hi digué:

—Si, si, entra, però no més una!... Entra tu—digué á la noya, y dirigintse á la mare l'hi feu la mitja rialla, afegint:—Tu't tindrás d'esperar; ¡paciencia!

—¿Qué hi farém?

—¡Álbat siga Deu!—replicá la monja, y agafant á la noya per la mà:—Apa tu, vina, vina.—

Y se n'anaren las dugas, deixant á la pobra vella tota sola.

Travessaren salas y més salas, corredors y més corredors... y tot pe'l mateix istil, tots ab el mateix ordre, y en tots semblava respirarshi'l mateix ayre, aquell ayre embafador, que oprimeix els cors dels qu'están fets á respirar ab llibertat...

—¡Ay tia, estich segura de que no viuria quatre días si m'havés d'estar aquí dins,—va dir la noya al entrar al jardí...

—No foras pas bona monja!

—No! Me sembla que no!—

El jardí era esplendit. Si á dins tot era encongment, allí tot era esplay; si á dins semblava que no s'hi pogués respirar, á fora s'hi respirava ab

tota llibertat; si á dins tot eran ombres, el jardí estava ple de sol.

Lo primer que vejeren al acabar de baixar l'escala fou un lletrero que deya: «Queda prohibido coger ninguna fruta ó flor.»

—Ni flors ni fruitas els hi deixan cullir?—va demanar la noya.

—No—va contestar la monja tristament.

Com que'l dia anterior havia plogut, pe'l voltant dels arbres geyan las fruitas desmayadas.

La noya, de bona gana hauria demanat per cullirne alguna, però com qu'havia llegit l'avis no s'atrevia; mes cuan ja retornavan cap á dins, no pogué resistir la tentació y digué á sa tia:

—¿Qué fan aquestas fruitas per aqui terra?

—Ca, deuen haver caygut ab las plujas passadas.

—Si qu'es llástima que's fassin mal-bé.

—¿Las vols?—digué la monja.

—Peró y aquell lletrero que diu...

—Diu, que prohibeix arrencar dels arbres, nosaltres las trobém á terra.

—Si, es veritat, però...

—Vina, vina, tu ray que portas aquet cos tan ample, que ho podrém anar ficant á dins.—

Y mentres deya aixó, cullia algunas fruitas de terra y las anava ficant dins la bruseteta de la noya.

—Prou, tia, prou, que se'm coneixeria massa!

—¿Ja'n tens prou?

—Si, tia si, ó si no faria massa bulto y no més faltaria que trobessim algú avans de sortir...

—No, me sembla que no haurán baixat avuy.

—Deu ho fassi.

—Y en tot cas, no las hem arrencadas, las hem cullidas de terra;—peró cambiant de tó afegi:—Ab tot val més que no trobém á ningú.—

¿Peró havent entrat una noya soltera dins del convent no havian de baixar monjas per veure si la convertian?... No faltaren; las esperavan al peu mateix de la escala que va del jardí á la part interior; no podian escapárselshi.

Aixis que la monja y la noya las vejeren van tenir un ensurt. La Mare Abadesa y altrás se dirigiren cap á ellas.

—¿Qui es aquesta senyoreta?—preguntá la Superiora.

—Una nevoda meva,—digué la Mare Mercé.

—¿Ja es ben bona minyona?—afegi la Superiora, mentres li passava la mà per la esquena. —¿Ja s'estima forsa á Nostre Senyor? Ja...

—Si, mare,—interrompi la Roseta, volgüent acabar la conversa.

Tant ella com la monja temian que trobés las fruitas...

Las mans de la Superiora passaren per demunt de las peras amagadas. La Mare Mercé se torná groga com la cera y l'Abadesa segui parlant igual que si res hagués notat. La Roseta's va escabullir com pogué y va córrer á trobar la seva mare, que casi be s'adormia cansada d'esperar.

Aixis que foren á la porta del carrer y's despedian, la noyeta digué á sa tia:

—¡Cuán he patit per aqueixas peras!... ¿Me sembla que no se'n ha adonat ¿eh que no?

—No hi pensis, filla meva... ¡Tu ray, hermosa!—

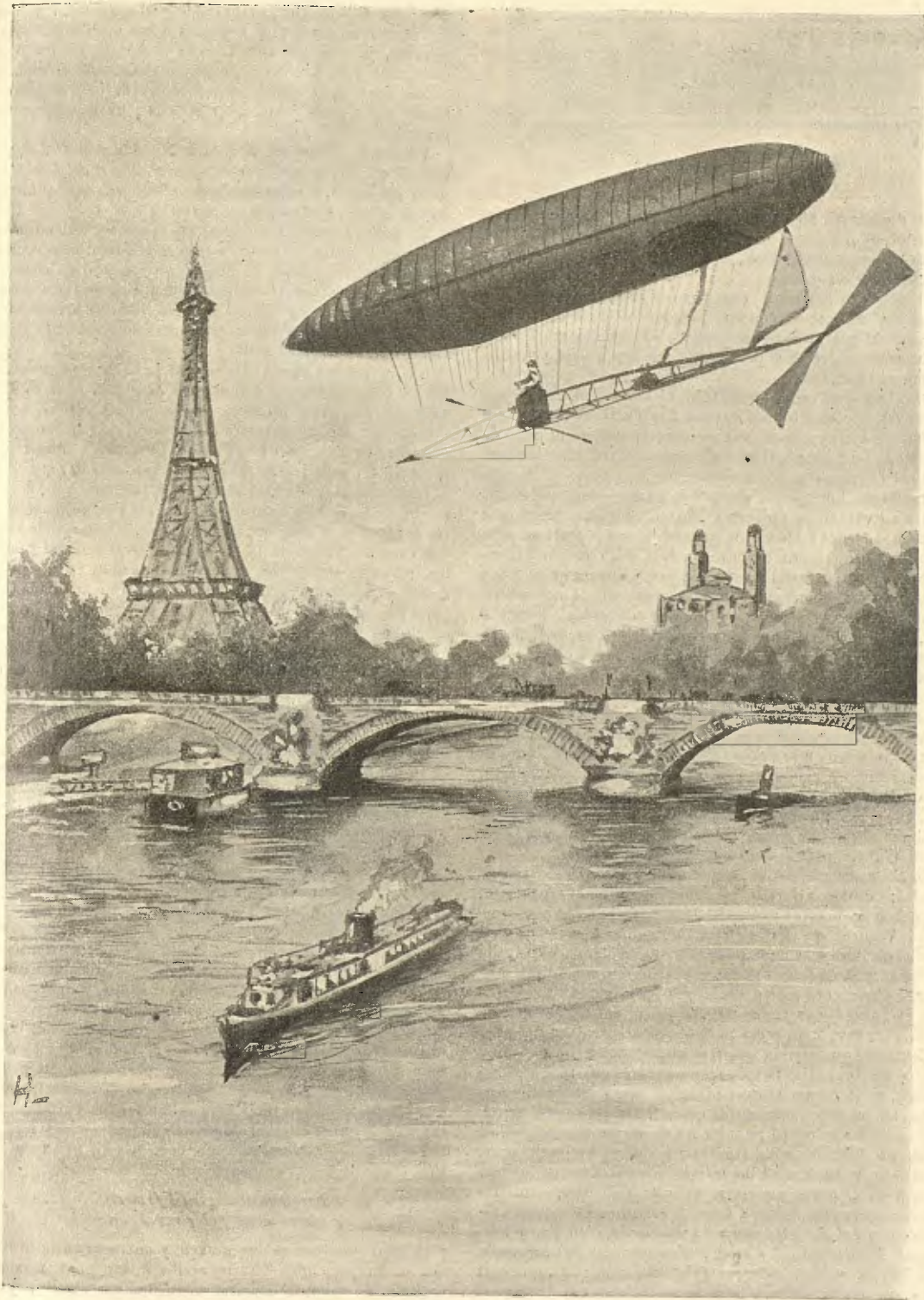
Y tancá depressa la porta pera amagar una llágrima traydora.

JAUME AYMA AYALA.

NOTAS MODERNAS

UNA GRACIA DE CARITAT!... (Cuadro de I. Creus.)

LA NAVEGACIÓ AÉREA A PARIS

EL GLOBO «SANTOS-DUMONT» SORTINT DEL PARCH DE SAINT-CLOUD Y DIRIGINTSE Á FER EVOLUCIONS
ENTORN DE LA TORRE EIFFEL

ORFEÓ CATALÀ

El diumenge, 28 del mes passat, tingué lloch el concert qu'en obsequi á sos socis protectors oferia l'«Orfeó Català», ab un programa magnífich, ja qu'en ell hi figuraven números pera tots els gustos.

El teatro de Novedats, com sempre succeheix ab l'Orfeó, oferia un aspecte imponent, puig no hi havia en ell recó ni reconet que no estigués ocupat, advertintse entre'l públich certa espectació pera conèixer las quatre primeras audicions anunciadas.

Obrí'l concert, com de costúm, el *Cant de la Senyera*, y després la secció d'homes entoná *Los Pescadores*, que foren cantats ab carinyo, com sempre, encara que ab un xich de desgracia, puig els coristas s'abaixaren extraordinariament als pochs compassos de comensar, siguent causa de que no brillessin tot lo degut. L'*Emigrant*, sempre conmovedor, fou cantat ab verdadera dolsura y afinació ajustada, que valgué al mestre Millet forts aplaudiments, ja que lográ matisar-lo y ferlo dir ab fonda tristesa. Lo *ball dels ceps* portala influència de la escola del mestre Morera, y encara qu'está ben equilibrat del comensament al acabament, la manera de jugar las veus, els cambis de tó y la contraposició de ritmes, resulta cansat, puig pera seguirlo sens perdre'l fil, es necessari un esforç gran d'intel·ligencia. Com á composició, molt arrodonida y valenta, més la lletra hi sembla posada á cops de puny.

La secció de noyas cantá ab notable delicadesa la *Pregharia á la Verge del Remey*, del mestre Millet, qu'es una de las composicions més delicadas y flayrosas ab que conta la música religiosa catalana; una melodia d'infinita tendresa, de verdader sabor místich, y tractada ab insuperable inspiració, especialment en las cadencias d'un marcat color catalá. Valgué una ovació al Millet, compositor, y á la senyora Wehrle, professora de la secció de noyas.

La *Sesta*, del mallorquí Noguera, ve á ésser una cansó de mandra; té una armonisació, com tot lo d'aquest mestre, exagerada y bastant vaga. El *solo*, molt ben dit per la senyora Wehrle, no feu l'efecte que podíá, á causa de l'armonia de las veus acompanyants, que no sortí neta, puig els baixos, en una nota pedal que hi tenen, no sabían sostenirla, y ls tenors tenien tendencia á abaixarse.

Seguían las *Campanas de Nadal*, ja conegudas del públich, y tancava la primera part, *La Mare de Deu*, del mestre Nicolau, que mereix que fem punt y apart.

Una de las qualitats més recomanables que té *La Mare de Deu*, es lo deixar el cant principal ben descobert, y preguém als nostres armonistas que's ficsin ab aquest detall. L'armonia en la cansó popular ha de servir sols pera adornarla, no vestirla, sens tréuerli res de sa bellesa propia, subrallant y remarcant las frases interessants que ho han de menester, cosas aquestas las més essencials, y que no gayres vegadas acostuma á ferse, y en proba de nostra afirmació, citarém *La Filadora* y *Lo Rossinyol*, d'en Mas y Seracant; *Montanyes del Canigó*, d'en Morera; *Els Segadors*, d'en Millet, y algunas otras qu'en podríam citar, que sort que van acompanyadas á boca tancada, ahont trobaríam el defecte de que adoleixen las esmentadas, y es que'l cant se confón sovint ab las veus acompanyants.

No volém fer de *La Mare de Deu* una dissecció ni un estudi complet, puig no'n som capassos; sols dirém qu'en ella rivalisan el treball del armonista, y la inspiració superba del músich, lligada intimament ab l'esperit tendre de la

lletra, ab sa quinta essencia de la dolsura y expressió amorosa. El públich, ho comprengué perfectament, ... y hagué de repetir-se, sortint la segona vegada molt millor que la primera, ja que las veus blanques dels noys, no foren tant destriadas, y en la represa de las tiples del tema inicial, que fa de final de la cansó, l'armonia indefinida que broda la frasse sigué molt justa, molt afinada y perfectament comprensible.

Felicitém de tot cor al mestre Nicolau y al *Orfeó*, y en son elogi, dirém que preferim una *Mare de Deu* ó una *Mort del escolá*, á todas las *Sestas*, *Balls dels ceps* y *Campanas de Nadal*, que'ns puguin servir.

El públich esclatá al final ab calurosos aplaudiments, obligant al autor á sortir á rébrer el premi merescut per son afiligranat treball de músich-artista, junt ab el mestre Millet per la interpretació tan justa y delicada que doná á la composició, puig d'altra manera no seria possible fruir de las bellas que contenen molts composicions del carácter de *La Mare de Deu*.

En la segona part figuravan las ja molt conegudas *Halling* y *Cansó de noys*, de Grieg, y'l *Si á Deu plau*, de Mendelssohn. Las dugas primeras tingueren de repetir-se, siguent objecte de molts aplausos el distingit corista senyor Bonet que va dir molt bé el *solo* del *Halling* y també interpretá ab refinada justesa el *gatet* de la *Cansó de noys*.

Seguía el *Dómine puer meus jacet* (1.ª audició), del director de la Schola Cantorum, Charles Bordes, havent de fer constar ab nostra imparcialitat que, á pesar dels elogis que'l mestre Millet ne fa en las observacions del programa, no'ns va convèncer aquesta composició; l'us de procediments tan lliures y atrevits com los que en ella hi campejan, no encaixan gens ni mica ab el text de la lletra, y en alguna frase, per exemple, «et dico huic vades», l'autoritat que vol traduir es molt agafada pe'ls cabells; tot lo més que logra son autor es que resultin extranyas. La escola moderna ab que ve desenrotllada, té la tendencia de volguer transformar las veus en instruments, cosa aquesta renyida per complet ab las lleys de la naturalesa humana; una veu es y será sempre falible, per més que s'empenyin en lo contrari alguns músichs, en son afany de buscar formas novas pera lograr efectes polifónichs desconeguts; tot perfeccionament porta involucrada la complicació de medis y procediments, y volguerho adaptar á la polifonia, es fer anar á las veus per una pendent reliscosa.

Seguía el *Bon eco*, que fou entonat y respost ab l'ajust de sempre, y després venia un'altra primera audició: *Pobre cor*, d'en Jannequin, no'l de l'*Aucellada*, sinó un altre més serio, més intim, apassionat y melangiós; el *Pobre cor* es una mostra de que son autor tractava el género sentimental igualment que'l descriptiu, aixó es, admirablement. El públich no pogué arribar á compèndrel bé, puig las tiples y contralts varen dirlo ab poca delicadesa, á las que se'm permetrá advertirlas de que no tot son *Aucelladas*, *Batalles de Marignan* y *Campanas de Nadal*; els homes ja sabían matisarlo, mes sos esforços no foren secundats per las noyas. El públich no va aplaudirlo com se mereixia potser á causa de la impaciencia pera saborejar las entramaliaduras d'en Jannequin en el número següent.

La *Batala de Marignan*, que comensa ab una frase musical d'una forsa épica insuperable

*Escollíeu, vos, gentil francés
la victoria del noble rey Francesch,*

y ab crits guerrers qu'enardeixen y encomanan la bravura que la composició'n descriu arriba á son punt maxim la expresió de valentia musical cuan diu: *La llansa al puny ardis y promís*.

La primera part ve á ésser com la exposició dels detalls y preliminaris ocorreguts avans de la batalla (que cuan va tenir lloch, en Jannequin devia ésser un noy) acabant ab un *Toquéu trompetas y trompons* de forsa avassalladora.

La segona part de l'obra, es la descripció de la batalla,

peró no la part tremenda y horrorosa, sinó lo pintoresch d'ella, que'ns ho explica ab son llenguatge expressiu, cantanos els episodis que van ocórrer, ab sos més petits detalls, igual que nosaltres ho fariam—¡bum!—canonada per aquí—¡bum!—canonada per allà, tochs de corneta per la dreta, uns qu'avansaven per l'esquerra, trot de cavalls, soroll de tímbs, crits aixordadors de—¡Coratje!—¡Fransal!—fins que ressoná ab veu mascle y potent per tot l'exércit francés, després d'haver abatut als suïssos, el crit de:

¡Victorial ¡Victorial!
pel noble rey Francesch.

NOVEDATS

LA VITA COLOR DI ROSA, de Barcière y Koch.

Es una novela per entregas. Ni'ls personatjes ni las situacions resisteixen á una crítica rasonada. Tot alló es *comedia* y no pot tenir vida més enllá del escenari. Si un raig de sol toqués á aquelles figuras sentimental y falsament pintadas, quedarian ridiculas com lo ridícul. *La vita color di rosa*, es un'obra deslligada y cursi. Per aixó val més no parlarne.

MARÍA STUART.

D'aquestas mutilacions irreverents mal anomenadas *arreglos* me'n declaro contrari ab tota l'ànima. Jo crech que lo realitat genialment no admet retochs de cap mena: en las obras dels mestres no hi sobra ni hi falta una paraula y, si hi sobrés ó hi faltés, no reconeixo facultats á un intrús per'esmenar una plana gloriosa. ¿Per quín motiu, després de mort l'autor, se permet, sense protestas, lo que no's permeteria durant la seva vida? ¿Per quína rahó's toleran y fins s'aplaudeixen aquestas profanacions inexplicables de las grans obras mestres? Repeteixo que lo genial no admet retoch de cap mena y tot lo que siga mutilar una producció hermosa es un pecat artístich imperdonable.

Y ab tot, veyém cada día per aquestas escenas de Deu com se posan *arreglos* y més *arreglos* deguts á impotents presumits y sentím alabar tals profanacions per la rahó sofística d'una oportunitat discutible. Com si l'art fos una modal... Com si las formas definitivas poguessin variar á mida dels gustos, molts vegades desviats, de las generacions!... La bellesa será sempre la bellesa y la forma que siga hermosa may deixarà de serho.

Que mudan las predileccions del públich... ¿Y qué? A un públich mal preparat y de gust groller s'ha de procurar educarlo: may l'artista ha de transigir ab las sevas desviacions capritxosas. No volguém justificar el pensament d'aquells versos famosos:

*El vulgo es necio, y pues lo paga, es justo
hablarle en necio para darle gusto.*

Siguém, donchs, intransigents com á veritables sacerdots de la bellesa.

Segons el meu enténdrer, la preparació qu'exigeix un'obra antiga pera poguer ser fruhida plenament, es del tot subjectiva. Vull dir que no s'ha de pensar gens ni mica en preparar l'obra hermosa, sinó en refinar al espectador y al intérprete. Ha de rodejarse la creació genial de tot aquell mitj ambient que demana y deu interpretar-se fidelment, ab desinterés, sense esforços de lluhiment momentani, procurant endevinar ab justesa el pensament del poeta gloriós. El públich respondrà ó no respondrà, segons el seu nivell intel·lectual: d'aixó no se'n preocuparán els actors si son veritables artistes... Y sols cuan s'neixin el gust y la bona fe dels intérpretes y el gust y la bona fe del espectador, podrà gosarse intensament de l'obra, y sols alashoras sentirém animarse plenament la figura grandiosa del geni evocat.

Marta Stuart, aquesta tragedia d'una terrible grandesa y d'una fonda psicologia, es sens dupte l'obra de Schiller que menos consent en arreglo irrespectuós. Es— com diu

Bibliografía.

LIBRES Y PERIÓDICHS REBUTS EN AQUESTA REDACCIÓ.

L'última calaverada!—Monólech en prosa catalana, original del escriptor sabadellench don Ramón Ribera Llovet.—Preu: 1 ral. Impresa á Sabadell.
Es una obreta còmica molt acceptable.

Bibliografía española.—Revista general de la librería, de la imprenta y de las industrias que concurren á la fabricación del libro.—Plech 7.—Se publica á Madrid.

Lo Teatro Regional.—Surt reformat á càrrech d'una empresa nova que's proposa introduirhi milloras.
Hi establím ab gust el cambi.

Colecció de Postals de «La Música Ilustrada.»—Contenen vistosas fotografias de reputats artistes. Indubtablement serán adquiridas pe'ls moltissims aficionats, ja que'l seu editor senyor Salvans las ha posat á la venda ab condicions inmillorables.

ARXIVER.

l'Ixart—admirablement arrodonida, cap frase hi sobra y totes las sevas parts se justifican y explican mutuament. L'arreglo que varen representar á Novegats es desastrós á tot serho: allí la tragedia es mutilada sense pietat ab l'intent d'alleugerir el treball de las parts secundarias y concentrar tot l'interés en la figura de *Marta*. En l'arreglo que varen representar á Novegats la tragedia está reduhida á las líneas indispensables per agradar á un públich de melodrama: las escenas de més plasticitat teatral hi son conservadas, y en cambi'n son excluidas las més finament intencionadas y psicológicas... Consecuencia d'aixó n'es la feblesa de carácter que presentan *Talbot*, *Paulet*, *Montimer* y principalment *Isabel*, personatjes tots ells d'un gran interés y hermosament dibuixats pe'l mestre; y consecuencia d'aixó n'es també la falta d'emoció real que sentirem tots els espectadors de bona fe, fins al punt que al arribar á las dugas grans escenas á que ha quedat reduhida l'obra—acte III y V—ens entussiasmarem més ab l'interpretació maravellosa de la Vitaliani que ab la forsa y veritat maravellosas de las situaciones emocionantas.

La Vitaliani sent é interpreta ab veritable grandesa el tipo magestuós de la desventurada reyna d'Escocia. Totas las frases las va dir ab aquella veritat y sentiment á que sols poden arribar las gran artistas dramáticas. En la gran escena ab *Isabel d'Inglaterra* va ratllar en lo sublim. ¡Ab quin gesto més tremolós d'espant va llensarse als brassos d'*Agna* cuan se troba ab la mirada freda de la germana implacable!... Y, cuan seguint els consells dels seus amichs, implora la llibertat, ab quins matisos de veu, ab quin enlayrament y decandiment sobtats va revelarnos tota la lluyta grandiosa d'aquella gran ánima plena de dolor y dignitat ofesal... Però ahont va remontarse més, ahont la vibració va ser més potentia, es cuan la dona insultada recobra tot el seu carácter y llensa contra *Isabel* totes aquellas paraulas palpitants y dignas:—«Si regnés la justicia, us arrossegarian en la pols devant la meva presència, porque soch la vostra reyna!...»—Y més tart, cuan *Isabel* se'n va rabiosa y vensuda, que abandonada y joiosament va dir á la pobre *Agna*:—«L'he abatuda en presència de Leicester... Ell ho veyá y era testimoni del meu triomf; ell estava aquí cuan jo l'he llensada de l'alsada ahont creya trobarse; la seva presència m'animava!»—Aquestas paraulas maravellosament humanas, son reveladoras de tota la vida d'aquesta gran escena que ha comensat entre reynas y ha fínit entre donas enamoradas.

En el V acte, també la Vitaliani va tenir moments de veritable inspiració. La escena de la confessió, aquella escena tan sencilla y tant ingenua que porta las llágrimas als ulls, va dirla ab tota la serenitat d'una gran ánima qu'agonitza y al anar á la mort va produhir en tots la indefinible sensació trágica qu'es com el coronament gloriós d'aquella gran *Marta* del gran Schiller.

Llástima que'ls demés artistes de la companyia no estessin, ni de molt, á l'envejable alsada en que'ls hem vist en altrás obras!... En *Marta Stuart* els actors de Novegats ro semblan els mateixos: aquella discreció en caracterisar el personatge, aquella vida que donan á tots els cuadros, no va lluhir en la tragedia. Al contrari: fins en Duse y en Rizzotto varen descompondres molts vegadas y tots ells estavan com indecisos en las taulas, y aixó, que com he dit al principi, el seu paper en l'arreglo se reduhía á acompanyar á la figura principal. ¿Qué hauria passat si haguessin representat la tragedia sense mutilacions sensibles?

Per aixó sens dupte, en vista de la desigualtat de la seva companyia pera representar obras d'aquesta naturalesa, la Vitaliani, enamorada del personatge de Schiller, s'ha decidit á donarnos aquest *arreglo* qu'es com un medi d'abstréuer la figura de *Marta* conservant solzament lo més essencial de las altrás figuras que la rodejan y fins la explican.

Ella ha lograt ab el seu art intens evocar l'ánima de *Marta Stuart* qu'hem sentit vibrar y hem endevinat viure y lluytar!... Però aquella gran ánima sols l'hem endevinada

viure y lluytar porque no se'ns ha presentat en l'ambient de la tragedia ni rodejada dels definits caràcters de la tragedia, sinó que l'hem vista en un ambient descolorit y sols per reflexe interessant; en una paraula: hem sentit el personatge trágich, no la tragedia dels gelos y l'orgull. Per aixó la Vitaliani ompla lliurement, ella sola, tota la escena de Novegats.—P. CREHUET.

TÍVOLI

El barón de Framboisy ha resultat una opereta de raig, ab tan poca consistencia que no resistiria un análisis serio com el que'ns proposavam fer.

Son argument presenta ben poca novetat per no negarla en absolut. Es una obreta sumament desequilibrada, quins autors no han reparat en medis, tal vegada guiats per una finalitat ben poch agermanada ab la que deu desitjar tot conreuhador del art. Verdaderament la creyém una llástima equivocació.

La música, sense ser cosa del altre món, relativament, es agradable, poguentse fins alabar ab justicia, el dúo del segón acte, sumament delicat y de bastanta empena.

Si la representació va ser coronada per abundosos aplausos, creyém se'n poden vanagloriar els artistes que hi prengueren part, que per fer surar l'obra feren verdaders esforços, ben dignes de ser premiats ab aquellas mostres de simpatia.

Mereix un calurós elogi la distingida tiple Amelia González, que va posar tota la seva bona voluntat y talent artístich pera dar vida al tipo *desdibuixat* de *Guillermina*, essent fortament aplaudida, particularitat ben notable tenint en compte el género de l'obra y la fluixetat de sí, verdader abím pe'l artista que no és digne de tal nom.

Ab tot y aixó, creyém figurará alguns días en el cartell, donchs pot satisfer els desitjos del públich superficial que per desgracia abunda tant en nostres teatros.—L. NEGRE.

Nostres folletins.

Ab el present número repartim el *penúltim plech* de la novela premiada en nostre primer Certamen

EL PAS DE LA MORT

y l'últim del drama

RIU AVALL

Ab el número vinent donarém l'últim *plech* de la novela y las *cobertas* del drama.

Inmediatament comensarém la publicació de

l'altra novela, també premiada en nostre primer Certamen literari-musical

L' APOSTOL

original de'n Manel Folch y Torres.

Y en lloch d'oferir a nostres favoreixedors un'obra teatral, els hi repartirém, en folletins encuadernables, de vuyt planas, el grandió poema del eminent poeta MOSSÉN JACINTO VERDAGUER

CANIGÓ

exhornada ab dibuixos del notable artista don Alexandre de Riquer. Segona edició catalana d'aquesta joia de nostra literatura.

SUSCRIPCIÓ PÚBLICA

destinada á aumentar els ingresos pera'l Monument á FREDERICH SOLER, quals donatius no podrán excedir de **una pesseta**, al objecte de donar á la suscripció caràcter popular.

De las cantitats recaudadas se'n farà entrega á la *Comissió Executiva del Monument*.

Total, 31'20 ptas.

Continúa oberta la suscripció en la Redacció de CATALUNYA ARTÍSTICA.

El «Centre Catalanista Sarrianech» ha publicat la convocatoria dels Jochs Florals que celebrarà el día 6 d'Octubre d'enguany.

S'ofereixen XIII premis á altres tants treballs en vers ó en prosa, y un premi al millor aplech de tres cançons catalanas á una veu y ab acompanyament de piano.

Totas las composicions literarias s'han de remètrer, avans del 20 de Septembre, al secretari del Jurat don Lluís Vía (carrer de Vilanova, 21) y las musicals á don Domingo Mas y Serracant (Bailén, 9.)

Sentim que per falta d'espai no poguém publicar el cartell íntegre, tal com seria el nostre gust, però en nostra Redacció el tenim de manifest á disposició de las personas que vulgan enterarse'n.

També hem rebut el cartell del primer certamen de Camprodón.

El plasso pera l'admissió de treballs fineix el día 20 d'aquest mes, y deuen ésser remesos al secretari del Jurat, don Joaquim Aguilera, plassa de la Vila, 11, Camprodón.

Queda el cartell ficsat en nostra Redacció á disposició de qui vulgui veure'l.

El vinent diumenge, en el teatro del «Centro Lliberal Monárquich» del districte seté, hi tindrà lloch una representació extraordinaria del popular drama *Don Joan de Ser-rallonga*, prenenthi part els principals actors de la companyia qu'en aquell favorescut Centro actúa.

Se diu que per l'Octubre es probable que'l genial actor italiá Ermete Novelli vingui á donar un curt número de funcions en el teatro Principal

Desitjém de tot cor que la noticia's confirmi.

El «Teatro Lirich Catalá» aquest any, per lo que's veu y's diu, no funcionarà, però en cambi sembla que tracta de fer una temporada d'opera gran pe'l Maig del any vinent, en el teatro de Novedats.

Al efecte, diuhen, se contractaria un cuadro artístich de primera forsa: la Bordalba, en Blanchart, l'Aragó, la Huguet, la Bonaplata, l'Angioletti; tots artistes catalans de nom. El mestre Goula (pare) dirigiria la orquesta.

Las operas que per ara, sembla que's tenen seguras, son: *Follet*, llibre d'Apeles Mestres y música d'en Granados; *Emporium*, llibre d'en Marquina y música d'en Morera, y *Merlin*, traducció d'una obra inglesa, quina partitura es de l'Albeniz.

Tant de bó que's realisi. Veurém.

¿Qué diuhen que ara'l Govern pensa llogar els territoris de Fernando Póo y del Muni?

Malament; jo proposo que's vinguin d'una vegada y aixís fora mals de cap.

¡Un día ó altre també'ns els afanarán!

Espanya, per lo que's veu, ab el temps ha de quedar reduhida á la *Puerta del Sol*. Y encara gracias.

CATALUNYA ARTÍSTICA se ven á París, Boulevard Montmartre, Kiosque núm. 50, de Mme. Schneider.

Nota còmica.

UN GALÁN SOSPIÓS.

ENTRETENIMENTS

Cartas estiuheneas,
desde Vilafresca.

XARADA

I

Ahir á cuarts de quatre de la tarde
váreig arribá aquí ab la esposa meva;
un poble pintoresch de la montanya;
hont hi fa molta fresca.

Cansats y sense humor de escriurer *prima*
vam aná á descansar una miqueta;
jo'm vaig quedá adormit; y encara hi fora
si avuy la meva dona no'm desperta.

Aixís, donchs, amichs meus, si en questa carta
hi trobéu *cinch* faltarli sal y pebre
no ho trobéu gens extrany, puig us prometo
que la mandra no'm deixa.

Deixant per altre día'l describirvos
mas impresions, respecte
d'aquesta *cuarta-tres* y hermosa vila
que té cosas molt bonas y dolentas,
me limito avuy sols á darvos compte
de ma impresió primera.

Al *Hostal de la Tuyas* (allá hont poso)
diuhen que hi passa molta *dos-tercera*
peró, jo en tot avuy no he vist passarnhi;
(será potser que passa pe'l darrera).

Me van assegurar que aquí me *tota*
y no'm puch pas queixar; puig ahir vespre
passant per cert carrer varen tirarme
l'aygua de rentá'ls plats per la finestra.

Lo que veig que á tot hora en aquest poble
hi arriba molta gent y moltas bestias
y lo que més hi abundan
son pagesas montant sa *quinta tersa*.

Ab un pagés que diu qu'es de Vallnyonya

y ab sa filla que té ja uns vint Setembres
avuy m'he fet amich, y l'un y l'altre
me volen ensenyar aquestas terras.

Ell es un home lleig, però fa cara
de tenir moltas pelas;
sa filla té una cara molt bonica
sinó que fa'l posat de bastant blea.

Si la gent d'aquí son *tersa-segona*
passaré ab el pagés horas distretas.
Adeu siau, que estich suant d'angunia
y'm cauhen unas gotas com mongetas.

J. STARAMSA.

Solució al del número passat.

Xarada: *Vi-la-ma-la*.

Correspondencia literaria.

S'accepta tot ó part de lo que han remés els senyors:

Ll. A.: Aceptat.—*Vicens Cubells Arús*: Ja rebrá noticias.
—*Joaquim Tomás Biscamps* (Vilanova y Geltrú) *Las planas*
d'or no; lo acceptat ja ho anirá veyent.—*Un suscriptor*: El
Certamen hont hi figura el premi d'en Llimona, es el del
Centre Regionalista de Sarriá. Assumpto: poesia á la Verge
de Montserrat. Plazzo: avans del 10 de setembre: Direc-
ció: Angli, 17, Sarriá.

No's publicará per un motiu ó altre lo dels senyors:

F. Mas Aril, *Faust Casals*, *Evarist Sanllehi*, *Ricard A.*
Orriols, *Platon Peig*, *R. Ubach*, *J. Aymá Ayala*, *F. Imbert*
de Casacuberta, *Joseph Vila*, *Olagner Massip*, *M. G. V.*,
Vil Ferrer y *Lluís Tintori Torrents*.

Quedan molts treballs pera classificar.

AVISOS.—No contestaré setmanalment las cartas que's
rebin, sinó quan ho considerarém necessari.

No's tornan els originals.

El Secretari de Redacció,

PERE D'ARBUÉS.

Fidel Giró, impresor.—Carrer Valencia, 311, Barcelona.

CATALUNYA ARTÍSTICA

SETMANARI IL·LUSTRAT de Literatura, Arts y Teatros.

Redacció y Administració: — *Raurich, 20, principal*. — (Hi ha bussó á la porta.)

DIRECTOR: J. AYNÉ RABELL. — ADMINISTRADOR: BARTOMEU LLURÓ

12 planas de text degut als millors prosistas, poetes y crítichs regionals. — 4 de novela ilustrada.

8 de folleti dramátich. — Grabats y dibuixos de notables artistas.

PREUS DE SUSCRIPCIÓ: BARCELONA, trimestre 2 pessetas. — FORA, mitj any 4 pessetas.

EXTRANGER un any 12 franchs. — NÚMERO CORRENT, 15 céntims. — NÚMERO ATRASSAT, 20 céntims